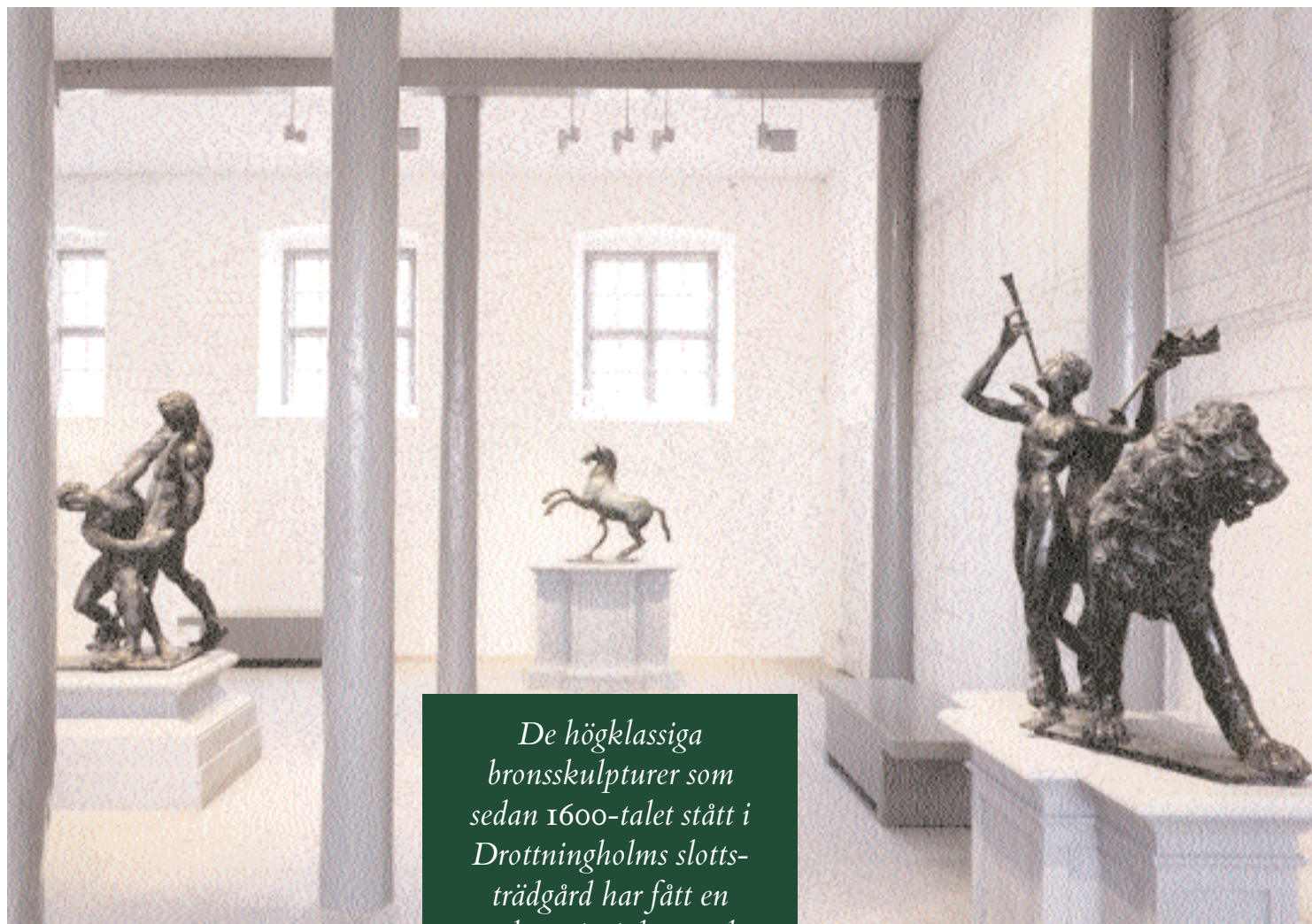

Gudarna i stallet

*De högklassiga
bronskulpturer som
sedan 1600-talet stått i
Drottningholms slotts-
trädgård har fått en
ny hemvist i det gamla
Dragonstallet på
Drottningholmsmalmen.
I trädgården ersätter
nygjutna kopior de
känsliga originalen.*

Dragonstallet vid Drottningholms slott byggdes strax efter 1815 för Kungl. Livregementets dragonkår – soldater som förflyttade sig ridande men stred till fots. Bottenvåningen bestod av ett stort rum med spiltor för 100 hästar i fyra rader längs långsidorna och i mitten, åtskilda av två gångar. Höskullen nådde man via trappor vid gavlarna.

Dragonerna höll vid denna tid rekryt- och remontmöten på Drottningholm, som 1822 blev permanent utbildningsort. Verksamheten flyttades 1881 till Ladugårdsgårde och åren 1894–1901 var i stället Norrlands dragonregementets korprals-, rekryt- och remontskolor förlagda till Drottningholm.

Sedan dragonhästarna försvunnit användes stallet under en period mellan första och andra världskriget som bostad åt ett hundratal får. Under andra

världskriget hyste byggnaden en sista gång hästar för en beredskapsstyrka på Drottningholm.

Från stall till museum

År 1954 byggdes stallet om till magasin för Kungl. Husgerådskammaren, och en mindre del anpassades för förvaring av Drottningholmsteaterns kulisser. All stallinredning revs ut och nya mellanväggar delade upp huset i mindre utrymmen. Den stora ytterporten breddades, nya trapphus av betong er-

satte de gamla trapporna och nya bjälklag lades in för att bereda plats för fler föremål.

Husgerådskammaren flyttade 1997 sitt magasin till nya lokaler. När Statens fastighetsverk planerade ombyggnaden av Dragonstallet kom förslaget att en del av byggnaden skulle användas som förvaringsplats för de mycket värdefulla bronskulpturer av den holländske skulptören Adriaen de Vries, som stått i slottsträdgården sedan slutet av 1600-talet. Eftersom skulpturerna börjat ta skada av utomhusklimatet beslöt man att gjuta kopior att ställa i parken och ge originalen en mer skyddad förvaringsplats.

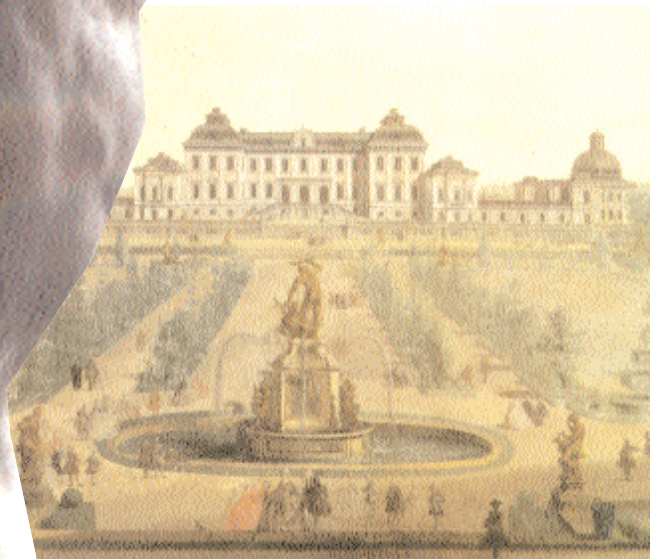
Våren 1999 byggdes Dragonstallet om och Drottningholmsteatern fick ytterligare magasinutrymmen. Under arbetets gång hade tanken väckts på att

Apollon från 1620-talet stod ursprungligen i Albrekt von Wallensteins palats-trädgård i Prag.

ge allmänheten tillgång till brons-skulpturerna, och den ena halvan av bottenvåningen ställdes i ordning som skulpturmuseum. Rummet rensades så långt möjligt från 1954 års tillägg – bara trapphuset och elverket inkräktar nu på utställningsrummet. Pelarsalen ser åter ut som den gjorde under stalltiden, endast spiltorna fattas. På pelarna syns var hästarna sparkat och gnagt.

De murade och putsade väggarna kalkades med ren kalkfärg, en traditionell målningsbehandling för väggar i stall och ladugårdar. Pelare och balkar

Hovarkitekten Nicodemus Tessin d.y. lät arrangera skulpturerna i Drottningholms-trädgården på 1680-talet. Målning från 1760-talet tillskriven Johan Sevenbom.

av trä målades med linoljafärg. Golvet och trappan täcktes med kalksten från Gotland, grå med en röd fris.

De fem största skulptursocklarna är tillverkade i grå sandsten från Gotland. För att minska tyngden är de urborrade i mitten, men för säkerhets skull är golvet förstärkt under den största sockeln. Den väger 2,5–3 ton, skulpturen inräknad. De övriga skulptursocklarna är gjorda i trä som målats för att likna sandstenen.

Adriaen de Vries

Apotekarsonen Adriaen de Vries från Haag (1556–1626) var en av sin tids mest ryktbara konstnärer, och hov-

skulptör åt den tyskromerske kejsaren Rudolf II. Florens, Milano, Turin, Rom, Augsburg och Prag markerar olika perioder i de Vries rika konstnärsliv. Att Drottningholm så småningom blev hemvist för många av hans verk berodde på Sveriges krigiska framgångar under 1600-talet.

Adriaen de Vries influerades till en början av sin lärare flamländaren Giambologna, men efter studier i Rom blev han allt friare i sitt skapande. Han uppfattas i dag som banbrytare inom barockens skulpturkonst. I likhet med andra samtida skulptörer inspirerades han av antika mästerverk men resultaten blev nytolkningar snarare än kopior. De präglas mer av spänningsfylld rörelse än detaljerad figurteckning.

Detta gäller bland annat de skulpturer han utförde på 1620-talet för fältherren Albrekt von Wallensteins palats i Prag. De ingick i det stora svenska konstrovvet under sommaren 1648 i trettioåriga krigets efterdyningar. Samlingen av de Vries-bronser utökades tio år senare, när svenska trupper brandskattade Frederiksborgs slott i Danmark på den stora Neptunusfontänen.

Hovarkitekten Nicodemus Tessin d.y. ställde på 1680-talet upp de flesta

Under perioden som magasin för Kungl. Husgerådskammaren fylldes det gamla stallet av möbler och allehanda bohag.

Vid gjutningen hålls den smälta bronsen i formar av packad sand.

Neptunus hund finjusteras i baken.

Kolonnerna bär tydliga spår efter dragonhästarnas gnagande och sparkar.

bronser för att ersätta originalen i trädgården med kopior.

Kopiorna

Bronsskulpturernas konstruktion och misstag vid den ursprungliga tillverkningen är en fara för dem då de utsätts för kyla och vatten.

Adriaen de Vries skapade sina skulpturer genom att bygga upp dem i vax på en lerkärna som var armerad med järn och ståltråd. Vid gjutningen ersattes vaxet med brons, men både armering och kärna avlägsnades normalt efter gjutningen. I vissa fall har de här blivit kvar inuti skulpturerna och orsakat sprickbildning i bronsytan. Vatten har trängt in och påverkat armeringen som korroderat och utvidgats. Detta fenomen gällde flera skulpturer i trädgården.

Arbetet med nygjutningar efter de Vries original började 1991 med Neptunus och hans flodgudar på trädgårdens sjöside.

Vid formtagningen används moderna material men traditionella metoder. Originalen får inte påverkas och kopian ska se ut precis som originalet. Efter som skulpturerna är så komplicerat uppbyggda måste formarna delas, ibland i upp till tjugo delar. Bronsen gjuts heller inte direkt i formarna utan de fylls med gips, som tjänar som modell för bronsgjutarens arbete. De skador som finns på originalet retuscheras på gipsmodellen före gjutningen i brons.

Formar av sand byggs runt gipsmodellen, som avlägsnas och ersätts med en kärna som bildar hålrummet i bronzen. Bronsen som gjuts i fyller skiktet mellan sandform och kärna.

De nygjutna delarna svetsas ihop och finjusteras före patineringen, som ska ge dem samma färg och utseende som originalen.

Från och med i sommar finns möjligheten att i det nyöppnade museet för första gången studera de unika bronsskulpturerna på riktigt nära håll. Museet ligger på Drottningholmsmalmen i nära anslutning till Drottningholms slott och håller öppet dagligen mellan klockan 13 och 15. ■

av skulpturerna i den nyanlagda lustträdgården vid Drottningholm. Tessin skapade en fri arkitektonisk komposition som betonade trädgårdens planmässighet. Herkules strid med draken från 1599 blev huvudmotiv och kring denna grupperades ytterligare 31 verk av de Vries. I ett skulpturfattigt land som 1600-talets Sverige var denna

mängd högklassiga bronsskulpturer en stor attraktion.

Med få undantag har skulpturerna behållit sin placering fram till vår tid. År 1981 flyttades ett antal bronser från trädgården till Nationalmuseum, sedan man upptäckte omfattande skador orsakade av utomhusklimatet. Tio år senare började avgjutningen av de Vries